

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ

Бень Я.О.

аспірантка,

*Національна академія державного управління
при Президентіві України*

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ З НАТО: АЛГОРИТМ ОСМИСЛЕННЯ

Механізм державного управління у широкому сенсі являє собою сукупність способів розв'язання суперечностей певного явища чи процесу в державному управлінні, послідовну реалізацію дій, які базуються на основоположних принципах, цільовій орієнтації, функціональній діяльності з використанням відповідних форм і методів управління. Даний механізм відображає взаємозв'язок явищ, дій і заходів, результатом яких є узгодження інтересів, визначення цілей, розробка рішень та їх реалізація за допомогою ресурсів держави (влади, апарату, засобів та методів управління).

У механізмі державного управління виокремлюють два основні блоки – формування управлінського рішення та його реалізації. Перший блок об'єднує в собі потреби, інтереси, суперечності, цілі, волю, мотиви, стимули як об'єктів та суб'єктів певного управлінського циклу, другий – управлінські рішення, запропоновані суб'єктом, його управлінські дії, а також досягнуті результати, що впливають на поведінку об'єкта. Управлінські дії зумовлюються насамперед суспільними потребами, інтересами й цілями. На їх основі відбувається ухвалення та практична реалізація рішень, що мають нагальну суспільну необхідність. У такий спосіб – від усвідомлення потреб до продукування відповідного рішення – відбувається реалізація функцій державного управління [1, с. 375–376].

Склад елементів та порядок функціонування механізму державного управління визначаються метою, засобами впливу на об'єкт, зв'язками між елементами системи, наявністю відповідних ресурсів та можливостей. Обов'язковими складовими механізму державного управління виступають його цільова спрямованість, принципи, функції, методи, інформаційні обміни, а також управлінські технології та технічні засоби, необхідні для їх практичного втілення.

Класифікація механізмів державного управління передбачає виділення у якості окремих одиниць аналізу їх організаційного та правового різновидів. Не ставлячи за мету аналіз кожного з них окремо, зазначимо, що поєднання організаційного та правового механізмів утворює інтегрований

організаційно-правовий механізм, об'єднаний управлінський потенціал якого є більш впливовим та ефективним, виходячи з інтеграції двох окремих потенціалів (організаційного та правового) у єдину конструкцію. При цьому спостерігається пряма та зворотна субординаційні залежності: організаційні форми управлінського механізму здатні визначати його правові форми, а правові форми цілком спроможні стимулювати виникнення нових організаційних форм перетворення соціального середовища. Проте у більшості випадків наукова спільнота оперує терміном «організаційно-правовий механізм», а не навпаки [2].

У сучасній науковій літературі сутність та зміст організаційно-правових механізмів як правило розглядаються у вигляді: сукупності форм, методів та інструментів управління, організаційних структур, а також правових норм [3, с. 150–153]; сукупності інституцій, які створені для розв'язання певних суперечностей, подолання чи попередження проблем у суспільстві та які діють на основі конституційно-правових норм, прийнятих у державі [4, с. 1–7]; сукупності взаємопов'язаних принципів, методів, інструментів, процедур, організаційних структур, а також механізмів правового регулювання [5, с. 24].

Сутність організаційно-правового механізму може бути пояснена на основі традиційних складників (цілей, принципів, функцій) та функціональних складників (методів та інструментів правового й організаційно-правового впливу) [6, с. 112]. Відповідно, щоб дослідити організаційно-правовий механізм співробітництва України з Організацією Північноатлантичного договору (НАТО), необхідно з'ясувати сутність, зміст, структуру, динамічні ознаки розвитку, взаємозв'язки, вплив на внутрішнє та зовнішнє середовище його наступних елементів.

У структурі першого блоку цього механізму необхідно визначити (осмислити) низку суспільно-психологічних утворень, що розвивають процеси формування та втілення в життя євроатлантичної стратегії України. Йдеться про потреби, інтереси, цілі, мотиви, стимули великих соціальних груп (частин українського суспільства), які схвалюють проєвропейську та проатлантичну орієнтацію України. Окремо слід вказати на вольовий компонент щодо досягнення намічених цілей як широкого загалу, так і владних структур, що забезпечують реалізацію євроатлантичних намірів України. Доцільно виділити ціннісний аспект євроатлантичних прагнень суспільства і держави, індивідуальні та колективні способи ідентифікації українства з європейською спільнотою народів та створених ними наддержавних інституцій (в тому числі Організацією Північноатлантичного договору). Виконати ці завдання неможливо без проведення відповідних соціологічних опитувань, репрезентативність яких має бути досягнута на основі достатніх виборок різних категорій населення у більшості регіонів України.

Так само важливо розкрити суспільно-психологічні показники (інтереси, цілі, мотиви, стимули, орієнтації) тієї частини населення України, що виступає проти євроатлантичної інтеграції, а також визначити тенденції кількісних змін у середовищі антипатиків НАТО. Це неможливо здійснити

без врахування факторів зовнішнього впливу на Україну. Насамперед йдеться про Російську Федерацію, яка у збройно-силовий спосіб на основі інструментарію гібридної війни намагається перешкодити євроатлантичному просуванню України. У цьому контексті надзвичайно важливо виділити феномен інформаційних (інформаційно-психологічних) війн, ініційованих чинним російським керівництвом проти України з метою послаблення (руйнування) євроатлантичних настроїв населення усіх без винятку регіонів, починаючи зі східних та південних. Маючи на увазі управлінські технології та технічні засоби, що застосовуються РФ проти України в умовах гібридної війни, необхідно виокремити мас-медійний та соціально-мережевий ресурси сусідньої держави, які за допомогою відповідних рішень спрямовуються на руйнування не лише євроатлантичних намірів Української держави та суспільства, а й повне заперечення української державності та української національної ідентичності.

У структурі другого блоку організаційно-правового механізму співробітництва України з Організацією Північноатлантичного договору головну увагу слід зосередити на НАТО-орієнтованих управлінських рішеннях, що засвідчують відданість держави раніше проголошеним євроатлантичним прагненням та розкривають механізми їх практичного забезпечення. При цьому важливо деталізувати діяльність глави держави (Президента України), а також конституційних органів влади (у першу чергу Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України), окремих органів виконавчої влади (Міністерства оборони України) з питань розробки та прийняття конкретних документів (програм) з питань євроатлантичної інтеграції держави.

Варто пам'ятати про головну суперечність у практичному забезпеченні євроатлантичного руху України. Маючи конституційне закріплення намірів щодо майбутнього членства в ЄС і НАТО, правляча еліта не забезпечила спадкоємності державного курсу з питань євроатлантичної інтеграції держави та накопичення конструктивізму на цьому шляху. Як наслідок, станом на 2021 рік маємо політичні сили, що виступають за продовження процесу євроатлантичної інтеграції України (їх переконали більшість), та політичні сили, що виступають проти цього (їх меншість, проте вони присутні навіть у законодавчому органі держави). Переконливою ілюстрацією щодо недосконалості організаційно-правового механізму (фактично нестачі державної волі) з питань прискорення євроатлантичної інтеграції України залишається відсутність Плану дій щодо членства України в НАТО (ПДЧ), що гальмує процес подальшого розширення Альянсу за участю демократично орієнтованих пострадянських держав (зокрема України).

Запропонований алгоритм осмислення організаційно-правового механізму співробітництва України з НАТО може бути доповнено й деталізовано. Проте навіть у представленому вигляді він дозволяє окреслити загальні контури процесу євроатлантичної інтеграції України, виявити проблемні питання та запропонувати підходи щодо їх вирішення.

Список використаних джерел:

1. Одінцова Г.С., Дзюндзюк В.Б., Мельтюхова Н.М. та ін. Механізми державного управління / Енциклопедія державного управління: у 8 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ; наук.-ред. колегія: Ю.В. Ковбасюк (голова) та ін. Київ : НАДУ, 2011. Т. 2: Методологія державного управління / наук.-ред. колегія : Ю.П. Сурмін (співголова), П.І. Надолішній (співголова) та ін. 2011. 692 с.
2. Басараб О.Т. Організаційно-правові механізми забезпечення правопорядку у Збройних Силах України та інших військових формуваннях. *Юридичний науковий електронний журнал*. URL: http://www.lsej.org.ua/8_2020/5.pdf (дата звернення: 24.05.2021).
3. Дроздова Н.Г. Організаційно-правовий механізм управління системою державних закупівель на конкурсних засадах: теоретико-методологічний аспект. *Актуальні проблеми державного управління*. 2012. Вип. 3.
4. Назаренко В.Ю. Організаційно-правовий механізм державного управління пожежною безпекою в Україні. *Теорія та практика державного управління*. 2013. Вип. 3(42).
5. Хромова Ю.О. Організаційно-правовий механізм державного регулювання виборчого процесу в Україні : автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. : 25.00.02. Одеса, 2014. 24 с.
6. Мороз В.М. Організаційно-правовий механізм державно-управлінського вплив: зміст та характеристика категорії. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 23.

Гришко А.С.

аспірант,

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

РЕГУЛЮВАННЯ ЗВЕРНЕНЬ ГРОМАДЯН В КРАЇНАХ ЄС ЯК ПРОЯВ ПАРТИСИПАТИВНОЇ ДЕМОКРАТІЇ У ВЗАЄМОДІЇ З ОРГАНАМИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ

У контексті розвитку інформаційно-комунікаційних технологій у всіх сферах державної діяльності в електронній формі використовуються громадянами і різними організаціями. Можна припустити, що трансформація суспільства в інформаційне суспільство та суспільство нових цінностей і економічних напрямків значно прискорює перехід до нової форми правління. Це новий спосіб взаємодії на основі інтенсивного використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) з метою підвищення ефективності надання державних послуг, що дозволяють значно розширити можливості комунікації для державних службовців і дозволяють використовувати нові форми інтеграції між державою, бізнесом і громадянами.